

علوم تجربی نهم

موضوع: فصل اول دبير: مهندس اميد باقری

1

دبير: مهندس اميد باقری

خانه رياضي تهران

موضوع: فصل اول

علوم تجربی سال نهم

آنچه از قبل آموخته ايم:

عنصر آنمی: فلزات مائندس، جیوه و ... که سطح برآق دارند و اغلب از آب سنگین ترندورسانا هستند و گاز های نجیب مانند هلیم، نتون و ...

عنصر مولکولی: نافلزات مثل نیتروزن، گوگرد و سطح برآق ندارند و اغلب نارسانا و از آب سبک ترند هستند.

توکیپ: گازهای آب و

امهای یکسان

امهای متفاوت

مولکول

atom

الكترون

بروتون

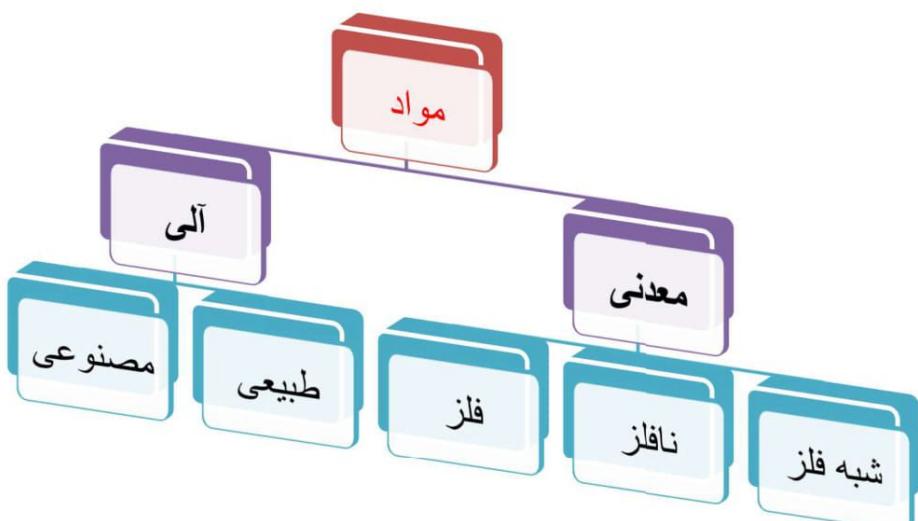
نوترون

آنچه از قبل آموخته ایم:

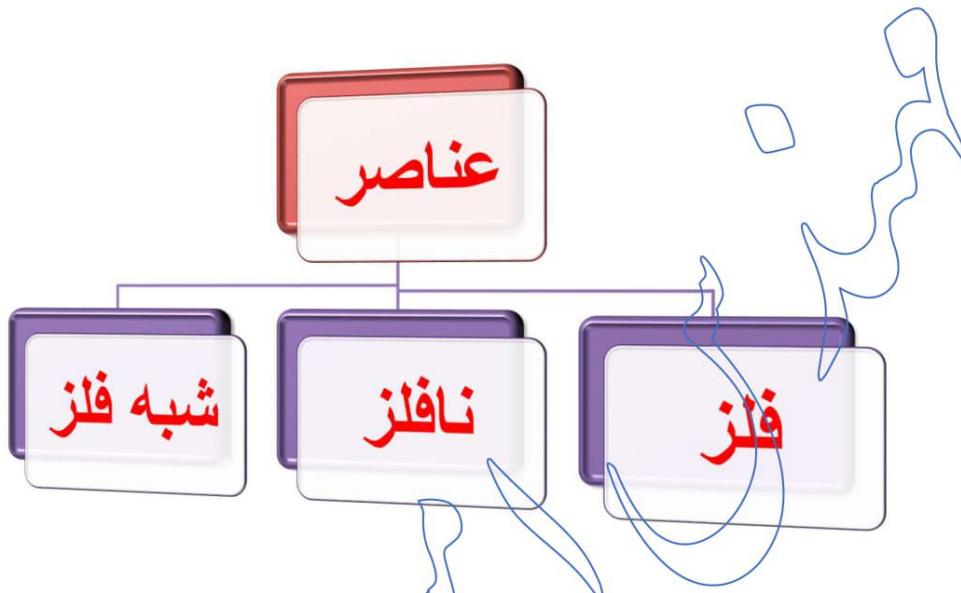

فصل اول: مواد و ویژگی های آن

مواد در حالت کلی به دو دسته **معدنی** و **آلی** تقسیم بندی می شود

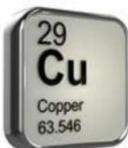

فصل اول: مواد و ویژگی های آن

ویژگی فلزات:

- ۱- تمام فلزات به جز جیوه در دمای معمولی جامدند.
- ۲- چکش خوارند.
- ۳- جل پذیرند.
- ۴- خاصیت تورق و مفتول شدن دارند.
- ۵- نقطه ذوب و جوش بالایی دارند.
- ۶- رسانای جریان الکتریسیته هستند.
- ۷- رسانای گرما هستند.
- ۸- نسبت به غیر فلزات از چگالی بالاتری برخوردارند.(سنگین ترند)
- ۹- سطح براق و درخششده ای دارند.
- ۱۰- مولکول های آن ها در حالت بخار تک اتمی اند.
- ۱۱- در ترکیب با اکسیژن، ماده تولید شده خاصیت بازی دارد.
- ۱۲- در تجزیه الکترولیز (الکترولیز) فلزات به قطب منفی می روند.
- ۱۳- بیش تر فلزات در اسید های معدنی حل می شوند و نمک می سازند.

فلز مس:

اولین فلز استخراج شده از سنگ معدن

جنس فلز به کار رفته در سیم کشی ساختمان مس است.

مس فلزی **براق** و **سرخ زنگ** است و اولین فلزی است که انسان آن را از سنگ معدن استخراج کرد.

ویژگی‌های فلز مس

مقاومت در برابر خوردگی

رسانای الکتریکی زیاد

قابلیت مفتول شدن

انواع واکنش ها

واکنش شیمیایی

واکنشی که در آن ماده ای به ماده دیگر تبدیل شده اما نوع و تعداد اتم ها تغییر نمی کند.

واکنش هسته ای

واکنشی که در آن هسته اتم ها تغییر کرده و اتم یک ماده به اتم ماده دیگر تبدیل می شود.

انواع واکنش شیمیایی

واکنش سریع با اکسیژن که با آزاد کردن انرژی (بصورت نور و گرما) همراه است

سوختن

واکنشی که در آن دو یا چند ماده ساده پیچیده تری را تشکیل دهد

ترکیب

واکنشی که در آن ماده پیچیده تری به دو یا چند ماده ساده تفکیک شود

تجزیه

واکنشی که در آن یک عنصر و یک ترکیب واکنش داده و عنصر جدید و ترکیب جدید تشکیل شود.

جابجایی

واکنشی که در آن دو ترکیب واکنش داده و دو ترکیب جدید تشکیل شود.

یگانه
دوگانه

انواع واکنش هسته‌ای

هم جوشی هسته‌ای

فرایند هم جوشی هسته‌ای (گداخت هسته‌ای یا فیوزن) فرایندیست که در آن هسته‌های سبک با یکدیگر هم جوشی داده شده و هسته‌های سنگین‌تر و مقداری انرژی تولید می‌شود.

مانند تبدیل اتم‌های هیدروژن به هلیم در خورشید

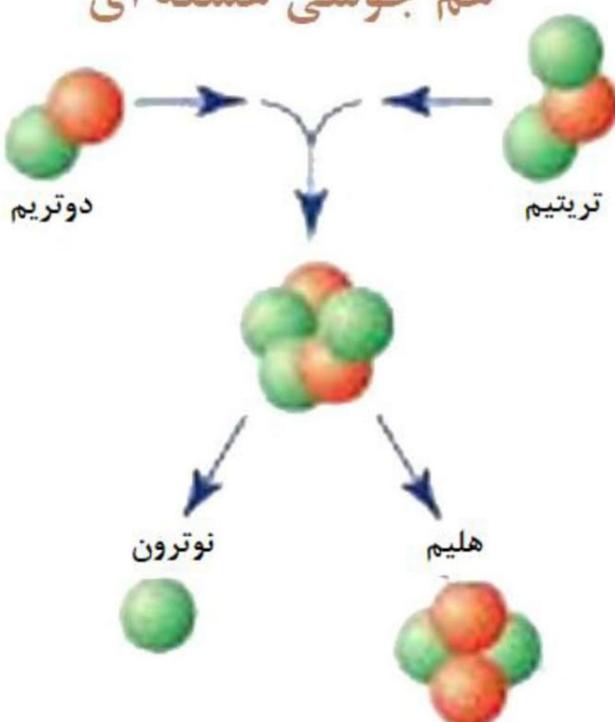
شکافت هسته‌ای

شکافت هسته‌ای یا فیوزن فرایندی است که در آن یک اتم سنگین به دو اتم سبک‌تر تبدیل می‌شود و مقداری انرژی آزاد می‌شود.

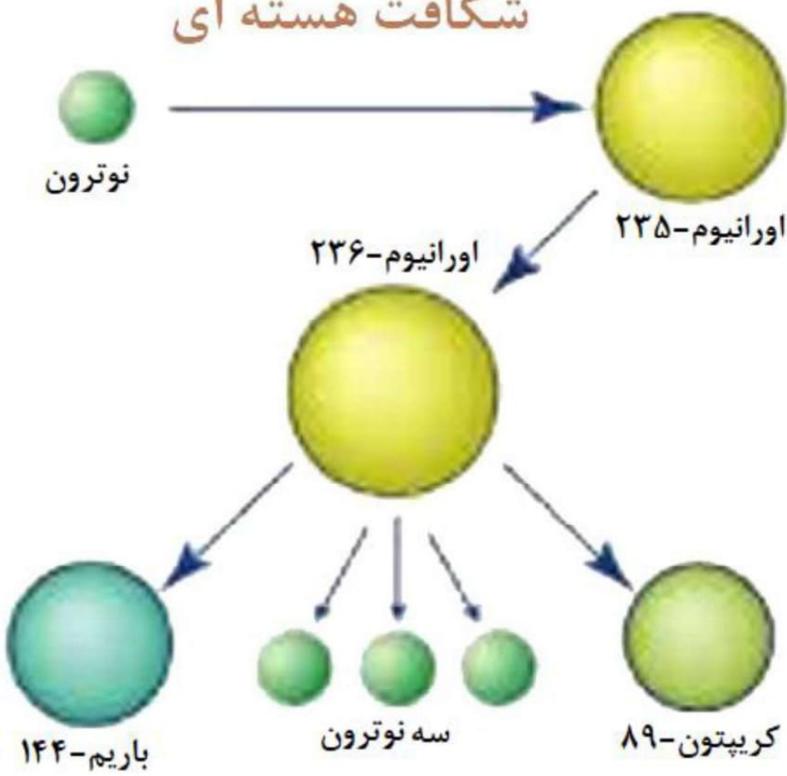
مانند تبدیل اورانیوم به عناصر سبک‌تر در رآکتور هسته‌ای

هم جوشی هسته‌ای

شکافت هسته‌ای

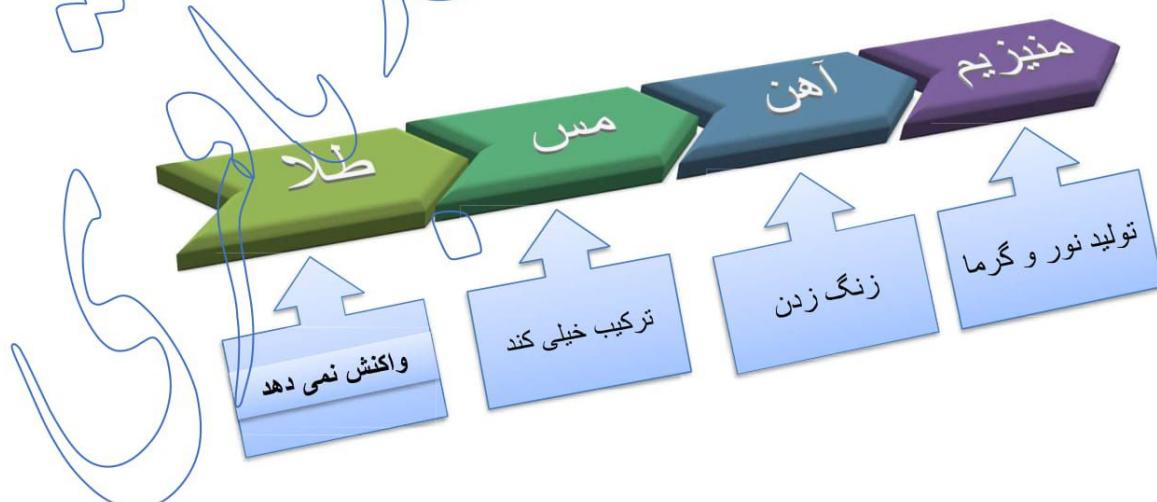

رقابت فلزات در ترکیب با اکسیژن:

• یک فلز با واکنش پذیری بیشتر می تواند جانشین فلزی با واکنش پذیری کمتر شود.

مقایسه واکنش پذیری فلزات (با اکسیژن)

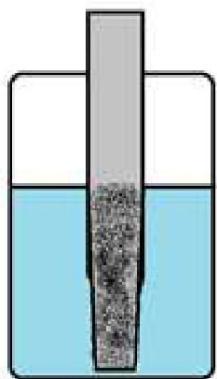

چون میل ترکیبی مس با اکسیژن کمتر از آهن می باشد در ساخت ظروف به جای آهن از مس استفاده می کنند.

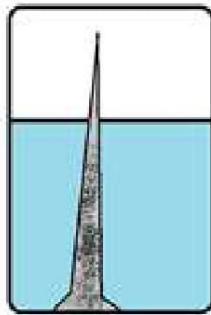
مقایسه واکنش پذیری فلزات مختلف با مس سولفات‌(کات کبود)

تیغه روی

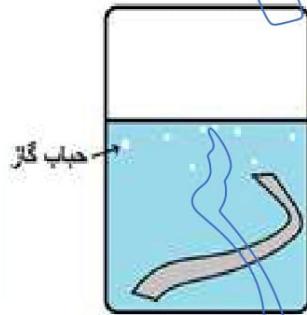
آبی پررنگ

میخ آهنی

سبز

نوار منیزیم

آبی کم رنگ

مقایسه واکنش پذیری فلزات مختلف با مس سولفات‌(کات کبود)

آهن با مس سولفات واکنش داده و تولید آهن سولفات و مس می‌کند. مثلاً اگر یک میخ آهنی را در محلول مس سولفات (کات کبود) قرار دهیم، **رنگ آبی** محلول به **سبز** تغییر کرده و لایه ای از مس روی میخ آهنی تشکیل می‌شود. بیشتر فلزات همین گونه با مس سولفات واکنش می‌دهند. مثلاً روی و منیزیم هم تولید روی سولفات و منیزیم سولفات می‌کنند که روی سولفات به **رنگ آبی پررنگ** و منیزیم سولفات به **رنگ آبی کم رنگ** هستند.

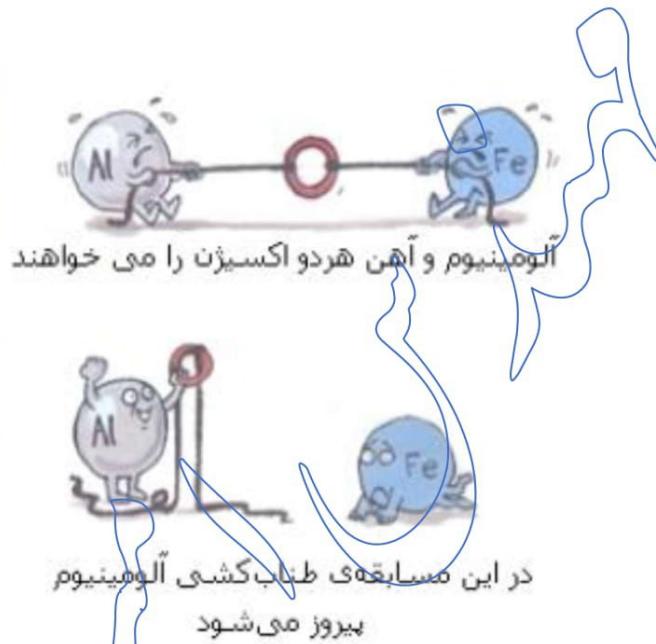
منیزیم به سرعت با مس سولفات واکنش داده و به این صورت نوشته می‌شود:

مس + منیزیم سولفات = مس سولفات + منیزیم

مقایسه شدت واکنش پذیری چند فلز با هم

پتاسیم
سدیم
منزیم
آلومینیوم
روی
آهن
قلع
سرب
مس
نقره
طلای

نکته کلی:

- در هر **گروه** (ستون عمودی) هر چه عدد اتمی فلز افزایش یابد **واکنش پذیری فلز زیاد** می شود مثال در گروه اول واکنش پذیری پتاسیم بیشتر از سدیم و سدیم بیشتر از لیتیم است.
- در هر **ردیف** (ردیف افقی) هر چه عدد اتمی فلز افزایش یابد **واکنش پذیری فلز کم** می شود مثال به ردیف سوم در تصویر بال نگاه کنید عدد اتمی مس بیشتر از عدد اتمی آهن است به همین دلیل واکنش پذیری مس از آهن کمتر است و مس دیر تر از آهن زنگ می زند.

ویرگی نافلزات:

- ۱- همه نافلزات در سمت راست جدول تناوبی قرار ندارند و هیدروژن تنها نافلز سمت چپ جدول است.
- ۲- نافلزات در سه حالت جامد مایع و گاز وجود دارند.
- ۳- تنها فلز مایع برم است و کربن فسف گوگرد جامد هستند
- ۴- نافلزات رسانای گرما نیستند
- ۵- نافلزات رسانای الکتریسیته نیستند (جزگرافیت که رسانای خوب جریان الکتریسیته است)
- ۶- برخی نافلزات (نه همه) تمایل دارند با گرفتن الکترون به آنیون تبدیل شوند
- ۷- گازهای نجیب هم نافلز هستند و تمایلی برای از دست دادن یا گرفتن الکترون ندارند
- ۸- نسبت به فلزات چگالی کمتری دارند
- ۹- ترد و شکننده هستند
- ۱۰- چکش خوار نیستند
- ۱۱- در ترکیب با اکسیژن، ماده تولید شده خاصیت اسیدی دارد.
- ۱۲- در تجزیه ای الکتریکی (الکترولیز) فلزات به قطب مثبت می‌روند.
- ۱۳- بیشتر نافلزات در بازهای معدنی حل می‌شوند و نمک می‌سازند.

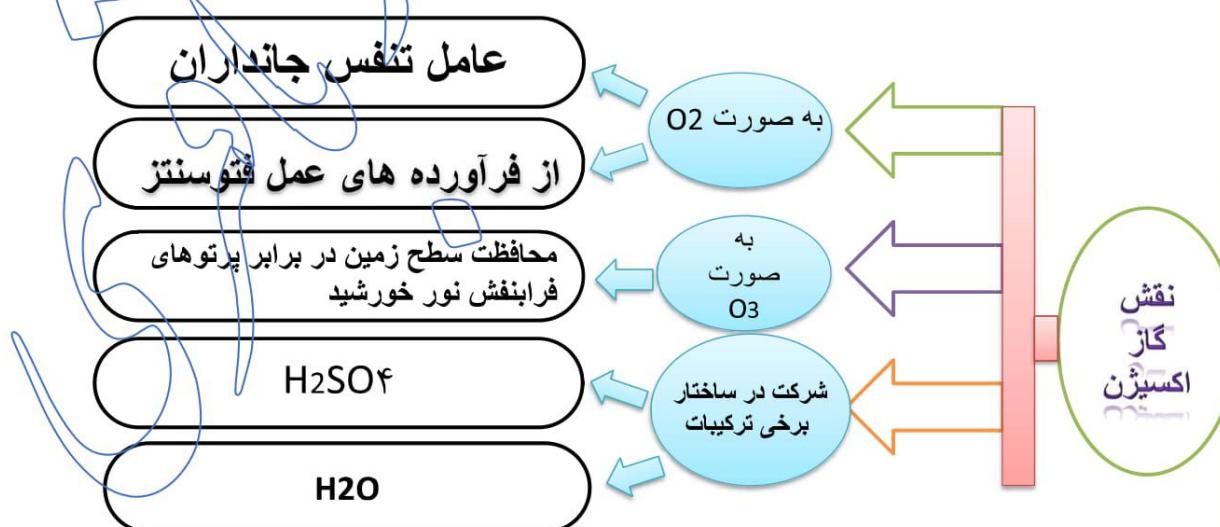
دسته‌بندی نافلزات

- جامد: گوگرد - کربن - فسفر - سلنیم - ید
- مایع: برم
- گاز : گازهای نجیب (هليوم، نئون، آرگون، کريپتون، زنون، رادون)
اکسیژن هیدروژن نیتروژن فلوئور كلر

اجزای تشکیل دهنده هوا

بازدم	دم	نوع گاز هوا
۷۸	۷۸	نیتروژن (N_2)
۱۶	۲۱	اکسیژن (O_2)
۴	/۰۳	کربن دی اکسید (CO_2)
/۹	/۹	آرگون (Ar)
بیشتر از هوای دم	متغیر (۴-۰)	بخار آب (H_2O)

کاربردهای گاز اکسیژن:

سولفوریک اسید

دو اتم هیدروژن

یک اتم گوگرد

4 اتم اکسیژن

H_2SO_4

سولفوریک اسید

نکات اینمعنی

اسید سولفوریک، اسید سیار قوی و خورنده‌من باشد. توشیدن آن باعث آسیب‌های شدید دانه در بدن و سایر بافت‌های بوده تماس می‌شود. تنفس آن سیار خطرناک بوده و باعث آسیب‌های جدی می‌شود. در صورت تماس با پوست و چشم باعث سوزش و ایجاد زخم می‌شود. در صورت تماس پوست و چشم با آن، باید با آب فراوان شسته شود و سپس از محلول یوکنات سدیم یک درصد برای شستشو موضع مورد تماس استفاده نگردد.

حواس فریبکی	نام
اسید سولفوریک	H_2SO_4
فرمول	
ظاهر	هارج بیرون پودر مهکولی
وزن مولکولی	98gr/mol
10 درجه سانتیگراد دمای ذوب	
337 درجه سانتیگراد نقطه جوش	
داسمه	1.8gr/cm ³

ارد استفاده از اسید سولفوریک

- صنعت خودروسازی
- تهیه کود کشاورزی
- تولید سوخت موشك
- بالایش برخی فرآورده‌های نفتی
- رنگ و چسب
- تولید مواد شوینده

چرخه نیتروژن

1. نیتروژن مولکولی موجود در هوا یک مولکول **غیر فعال** است و جانداران نمی توانند از آن استفاده کنند.
2. در هنگام رعد و برق مقداری از نیتروژن مولکولی **اکسید شده** و همراه باران به صورت ترکیبات نیتراتی وارد خاک می شود که قابل استفاده گیاهان می باشد.
3. باکتری هایی با نام **باکتری های تثبیت کننده** نیتروژن در خاک وجود دارند که به صورت همزیست با ریشه برخی گیاهان زندگی می کنند و می توانند نیتروژن موجود در هوا را تثبیت کرده و آن را **در اختیار گیاه قرار دهند**. یعنی این باکتریها می توانند نیتروژن مولکولی موجود در هوا را جذب کنند.

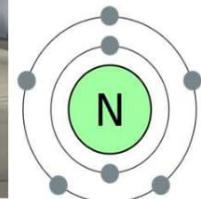
چرخه نیتروژن

1. شخم زدن زمین های کشاورزی باعث ورود هوا به خاک می شود و این باکتریها از نیتروژن هوای موجود در خاک استفاده می کنند. به همین دلیل شخم زدن زمین های کشاورزی **مقدار نیتروژن خاک را افزایش می هد**.
2. تجزیه کننده ها پیکر جانداران و یا مواد دفعی آنها را تجزیه کرده و نیتروژن آلی را به صورت نیتروژن معدنی به خاک اضافه می کنند. (منظور از نیتروژن آلی نیتروژن موجود در بدن جانداران است)
3. **گروهی دیگر از باکتری ها** وجود دارند که نیتروژن موجود در خاک را دوباره به نیتروژن مولکولی تبدیل کرده و به هوا بر می گردانند.

کاربردهای نیتروژن

استفاده از باد نیتروژن در تایپ هواییما

با حذف اکسیژن از هوا باعث حذف رطوبت از داخل لاستیک می شویم که موجب کاهش اثر خورنده‌گی سیم‌های فولادی داخل لاستیک خواهد شد، به دلیل کاهش میزان حمله رطوبت به سیم‌های فولادی لاستیک، افزایش عمر لاستیک‌ها امکان پذیر می‌گردد. از طرف دیگر نیتروژن در فرآیند احتراق به همراه اکسیژن شرکت نمی‌کند، پس از نظر اینمی هم نسبت به هوا ارجح تر است. مولکول‌های نیتروژن، نسبت به اکسیژن بزرگتر هستند. احتمال خروج و فرار مولکول‌های بزرگ‌تر نیتروژن از تایپ و کاهش فشار باد لاستیک و خطرهای ناشی از آن کمتر است. همچنین استفاده از نیتروژن برای تایپ هواییماها به دلیل نداشتن بخار آب از بین زدگی در ارتفاعات بالا جلوگیری می‌کند.

تولید آمونیاک

تهیه کود کشاورزی

اسید نیتریک

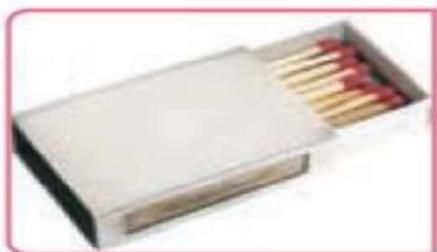
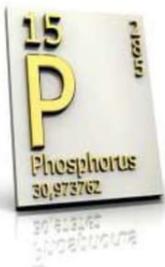
مواد منفجره

بسیه بنده مواد غذایی

سرد کننده

هارد استفاده از نیتروژن

نمونه‌ای دیگر از نافلزها

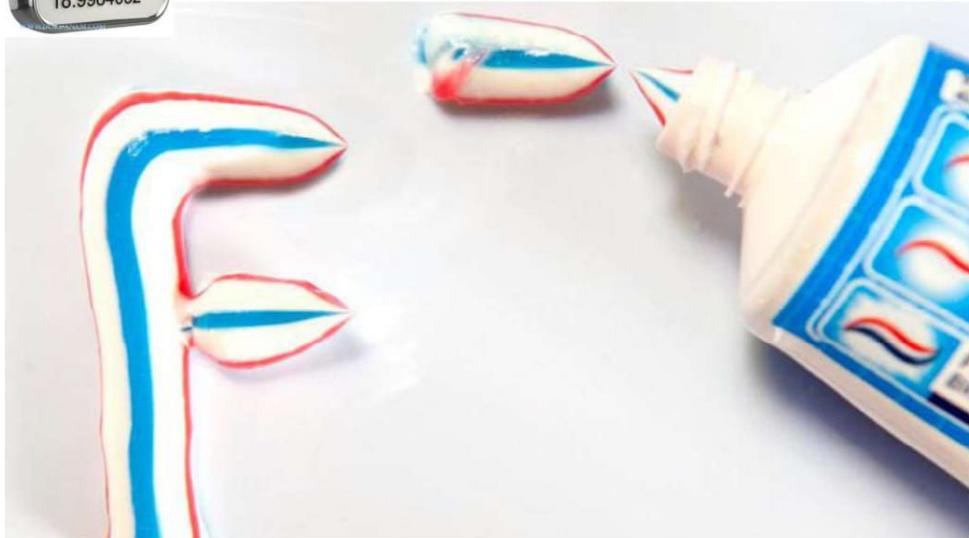

نمونه‌ای از کاربرد کربن و قیصر در زندگی

نمونه ای دیگر از نافلزها

فلوئور و کلر هر دو خاصیت میکروب کشی دارند.

کاربرد کلر

کلر، عنصر شیمیایی با عدد اتمی ۱۷ و نشان Cl می‌باشد. کلر، هالوژن است و در جدول تناوبی در گروه VII قرار دارد. گاز کلر، زرد مایل به سبز است، دو و نیم مرتبه از هوا سنگین‌تر، دارای بوی بسیار بد و خفه کننده و بسیار سمی است. این عنصر، عاملی اکسید کننده، سفید کننده و گندزدا می‌باشد. کلر، یعنوان بخشی از نمکهای طعام و ترکیبات دیگر به مقدار زیادی در طبیعت و لزوماً در بیشتر جانداران وجود دارد.

سفید کننده لباس و سرویس‌های
بهداشتی

ضدغفونی کردن آب استخر و آب
آشامیدنی

تهیه اسید کلریدریک

صنایع لاستیک سازی و پلاستیک
سازی

تهیه نمک خواراکی

موارد استفاده از گاز کلر

ویرگی شبه فلزات(متالوئید):

- ۱- شبه فلزات معمولاً جامد شکننده هستند.
- ۲- شبه فلزات به طور معمول در حال اشتراک گذاری الکترون‌ها با مواد دیگر هستند و واکنش پذیری مطلوبی دارا هستند.
- ۳- این دسته از مواد در حالت ترکیبی به طور طبیعی یافت می‌شوند.
- ۴- مشهور ترین شبه فلز سیلیسیم است.
- ۵- اکثر شبه فلزها نیمه رسانا هستند و دارای ساختاری مشابه به فلزات هستند. بعضی فلزوئیدها Sb,As انتقال الکتریسیته و هدایت جریان را به مانند فلزات را انجام می‌دهند
- ۶- متالوئید، کمترین تعداد عناصر اصلی را در بر می‌گیرد.(۷ عدد) بور-سیلیسیم-زرمانیوم-آرسنیک-آنتمیوان-تلوریم-استاتین

At Te Sb As Ge Si B

دبير: مهندس اميد باقرى

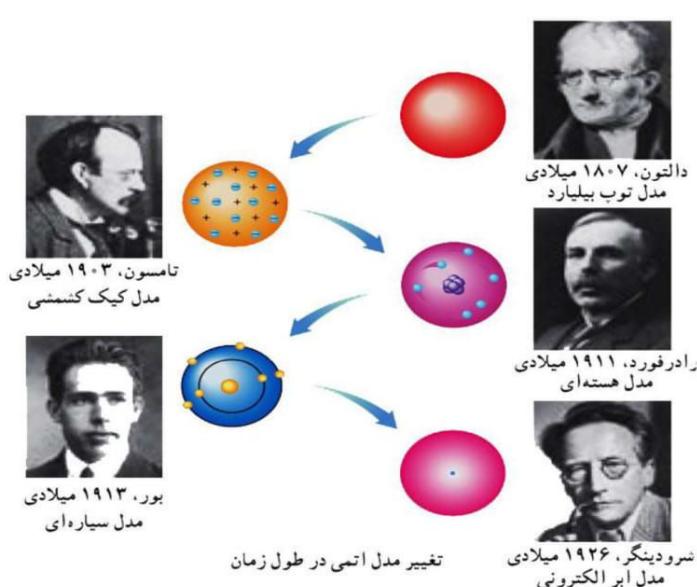
خانه رياضي تهران

موضوع: فصل اول

شيمي سال نهم

نظريات اتمي

مدل اتمی دالتون

نظریه اتمی دالتون: دالتون نظریه اتمی خود را با اجرای آزمایش در هفت بند بیان کرد :

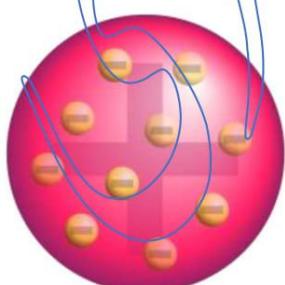
- ماده از درههای تجزیه ناپذیری به نام اتم ساخته شده است.
- همه اتمهای یک عنصر، مشابه یکدیگرند.
- اتمها نه به وجود می آیند و نه از بین می روند.
- همه اتمهای یک عنصر جرم یکسان و خواص شیمیایی یکسان دارند.
- اتمهای عنصرهای مختلف به هم متصل می شوند و مولکول ها را به وجود می آورند.
- در هر مولکول از یک ماده مرکب معین، همواره نوع و تعداد نسبی اتمهای سازنده ای آن یکسان است.
- واکنش های شیمیایی شامل جایه جایی اتمها یا تغییر در شیوه اتصال آنها است.

مدل اتمی جوزف تامسون

مدل اتمی تامسون (کیک کشمکشی، مدل هندوانه ای) :

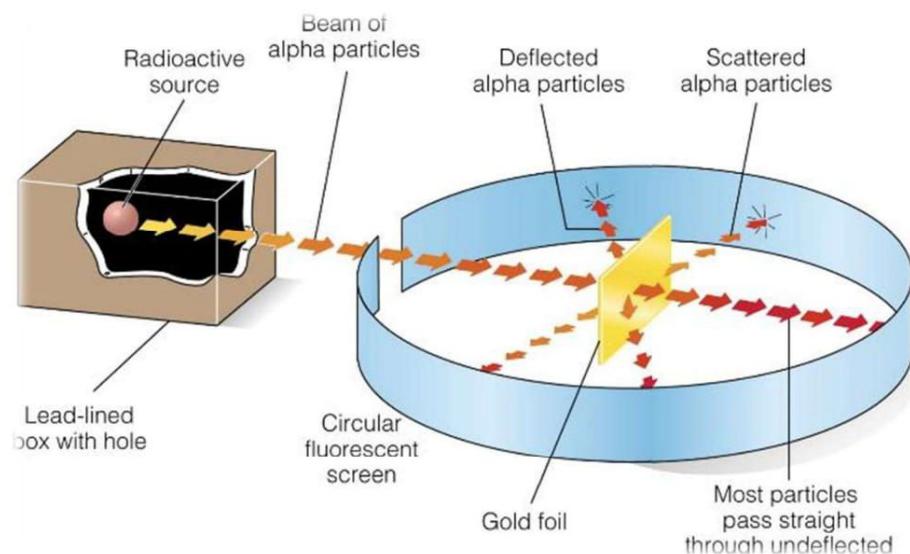
- الکترون با بار منفی، درون فضای ابرگونه با بار مثبت، پراکنده شده اند.
- اتم در مجموع خنثی است. مقدار بار مثبت با بار منفی برابر است.
- این ابر کروی مثبت، جرمی ندارد و جرم اتم به تعداد الکترون آن بستگی دارد.
- جرم زیاد اتم از وجود تعداد بسیار زیادی الکترون در آن ناشی می شود.

مدل اتمی رادرفورد

هشت سال پس از تامسون يعني در سال ۱۹۱۱ **رادرفورد** پس از آزمایش معروف ورقه طلای خود مدل دیگری را پیشنهاد کرد. رادرفورد با تاباندن ذرات آلفا به ورقه نازکی از طلا (به ضخامت ۲۰۰۰ اتم طلا) مشاهده کرد که بیشتر ذرات از ورقه عبور می‌کنند یا به مقدار کمی منحرف می‌شوند. اما درصد بسیار کوچکی از ذرات (تقریباً یک در ۲۰۰۰۰) با زاویه‌ای بیش تر از ۹۰ درجه بازمی‌گردند. رادرفورد نتیجه گرفت که بخش بزرگی از اتم فضای خالی است و در مرکز اتم هسته چگالی وجود دارد.

- ۱- هر اتم دارای یک هسته کوچک است که بیشتر جرم اتم در آن واقع است.
- ۲- هسته اتم دارای بار الکتریکی مثبت است.
- ۳- حجم هسته در مقایسه با حجم اتم بسیار کوچک است زیرا بیشتر حجم اتم را فضای خالی تشکیل می‌دهد.
- ۴- هسته اتم بوسیله الکترونها محاصره شده است.

مدل اتمی نيلز بور (منظومه شمسی)

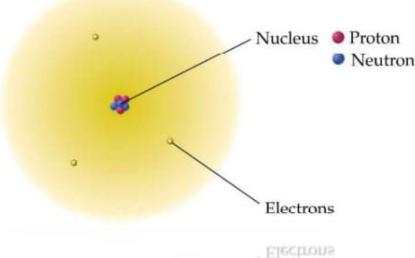
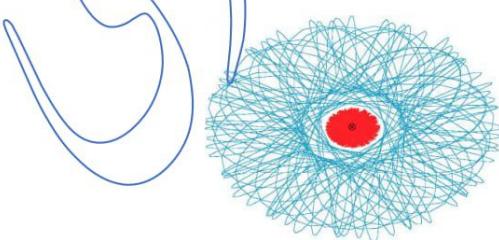
او يکی از محققان موفق در اين راه بود که با وجود اشتباه بودن مدل او باز هم در خيلي مکانها مانند انرژی اتمی از آن استفاده می شود.

اتم دارای هسته کوچک اما سنگین با بار مثبت است هسته در اتم در حجم کمی قرار دارد که اطراف آن الکترون ها بر روی مدارهایی مانند **منظومه شمسی** به دور آن می چرخند.

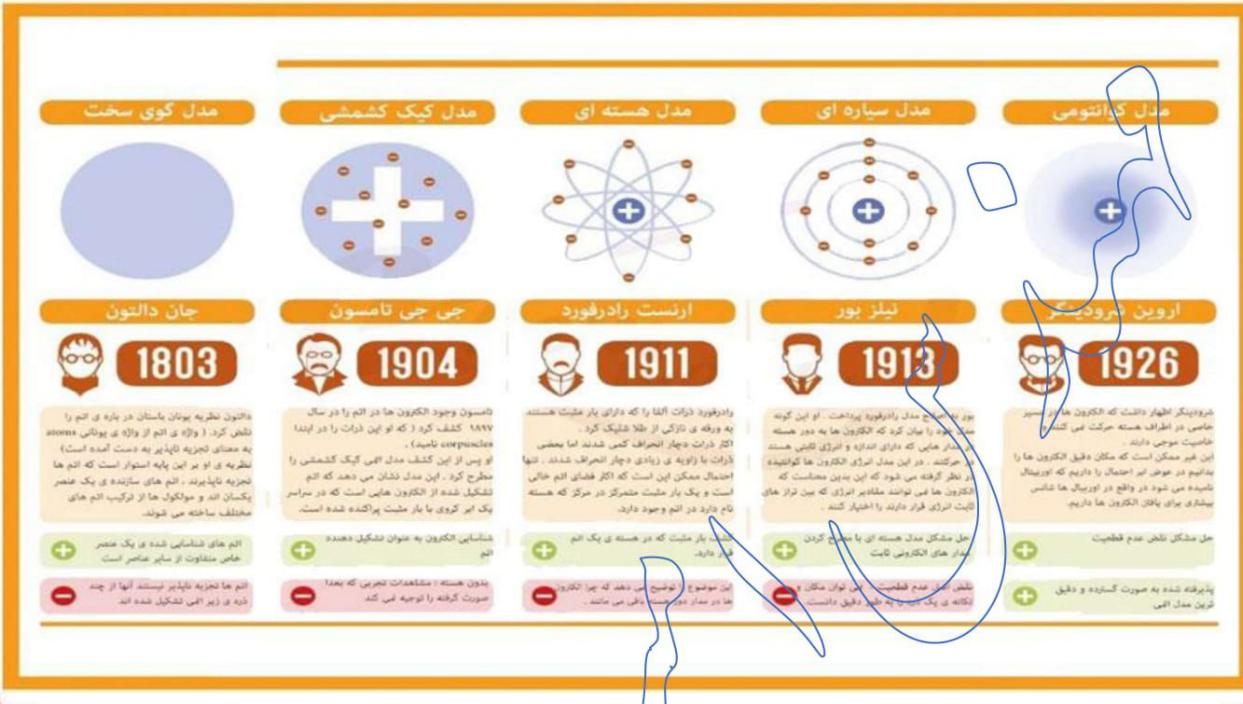
مدل اتمی ابر الکترونی ((وربیتالی))

یک مدل اتمی است که امروزه پذیرفته شده است ولی هنوز از مدل اتمی بور برای نمایش اتم استفاده می شود. در این مدل مانند مدل بور هسته که عمدۀ جرم اتم را تشکیل داده در مرکز اتم قرار دارد و الکترون ها با انرژی های مختلف به دور هسته در حال گردش هستند. با این تفاوت که در این مدل الکترون ها به شکل ابری که ابر الکترونی نامیده شده است در اطراف هسته اتم و در فضای بسیار بزرگی که قطر آن ۱۰۰۰۰ برابر قطر هسته اتم است در حرکتند.

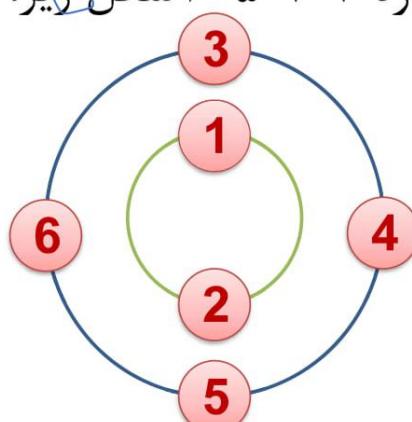
مرور تاریخچه اتم

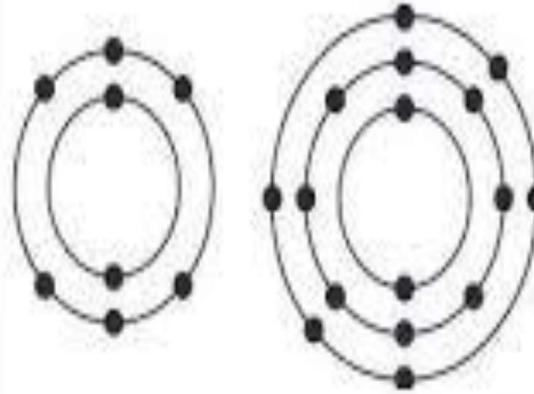
مدل بور

۱- ابتدا دو الکترون در مدار اول قرار دهید. در شکل زیر الکترونها را شماره ۱ و ۲

۲- در مدار دوم ابتدا ۴ الکترون در چهار طرف مدار قرار دهید: الکترونهای شماره ۳-۴-۵-۶ شکل زیر:

فکر کنید؟

شکل رو بهو و مدل اتمی بور برای آنم عنصرهای اکسیژن (O) و گوگرد (S)، از انشان من دهد؛ تسلیه و تفاصیل این در مدل اتمی را آیینه کشیده ادر این فصل در مدل اتمی، هسته اتم تسلیان داده شده است.

جواب ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

فکر کنید؟

فکر کنید

مدل اتمی بور را برای N₇, C₆, Si₁₄ و P₁₅ رسم کنید، مدل اتمی چه عنصرهایی به هم شباهت دارند؟ چرا؟

طبقه بندی عناصر

یکی از ویژگی هایی که می توان براساس آن عناصر را طبقه بندی کرد، تعداد الکترون های مدار آخر اتم آنهاست. در این طبقه بندی عناصر هایی که تعداد الکترون مدار آخر اتم آنها برابر است، در یک ستون قرار می گیرند.

	Mg		Si			Cl		

طبقه بندی عناصر

عناصری که در مدار آخر یک الکtron دارند در ستون شماره یک قرار می گیرند(گروه یک) عناصری که در مدار آخر ۲ الکtron دارند در ستون شماره ۲ قرار می گیرند

(گروه دو) و الی آخر یعنی عناصری که در مدار آخر ۷ الکtron دارند در گروه شماره ۷ و عناصری که در مدار آخر ۸ الکtron دارند در گروه شماره ۸ قرار می گیرند.

نکته:

عناصری که در **یک ستون** قرار دارند خواص و ویژگی های نسبتا مشابهی دارند مثال لیتیم و سدیم در ستون اول هستند هر دو فلز هستند، هر دو نرم هستند، هر دو با آب واکنش می دهند و فلوئور و کلر در ستون هفتم قرار دارند. هر دو گاز هستند، هر دو خاصیت میکروب کشی دارند.

نکات جدول تناوبی

در مدار آخر ستون اول یک الکترون، ستون دوم دو الکترون و ستون هشتم اصلی هشت الکترون قرار دارد

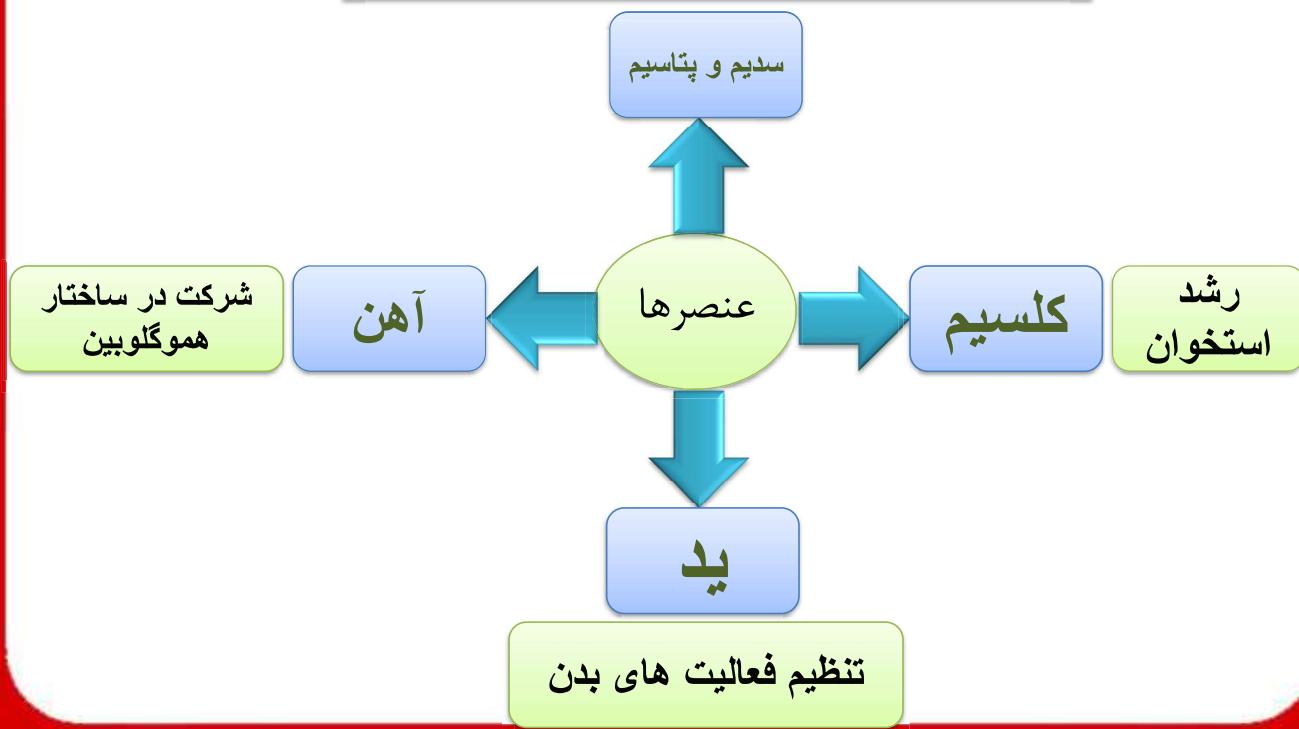
هليوم در ستون هشتم (گازهای نجیب) قرار داشته که در مدار آخر الکترونی خود ۲ الکترون دارد

به عناصر ستون اول فلزات قلیایی و به عناصر ستون دوم فلزات قلیایی خاکی می گویند

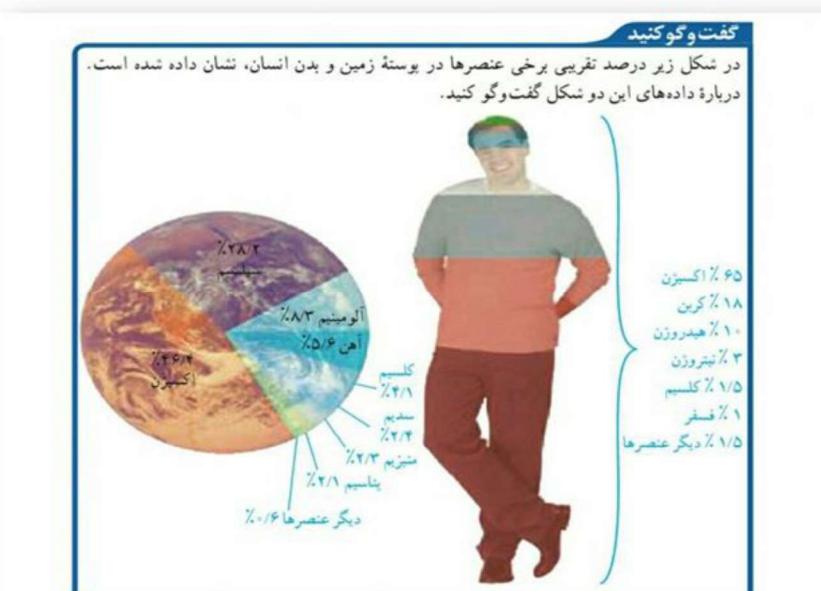
به عناصر ستون هفتم هالوژن(نمک زا) و به عناصر ستون هشتم گازهای نجیب می گویند

نقش بعضی عناصر در بدن انسان

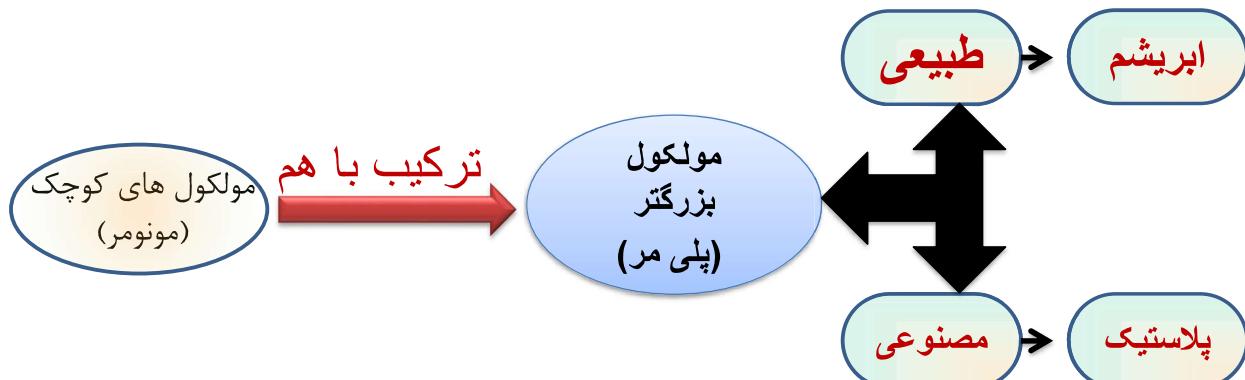
تنظیم فعالیت قلب و فعالیت سلول های عصبی (نورون)

مقایسه درصد عناصر بدن انسان و پوسته زمین

الیاف طبیعی و مصنوعی

آدرس سایت: www.omidbagheri.ir

اینستاگرام: @omid.bagheriiii

1

دیبر: مهندس امید باقری

خانه ریاضی تهران

موضوع: فصل اول

علوم تجربی سال نهم

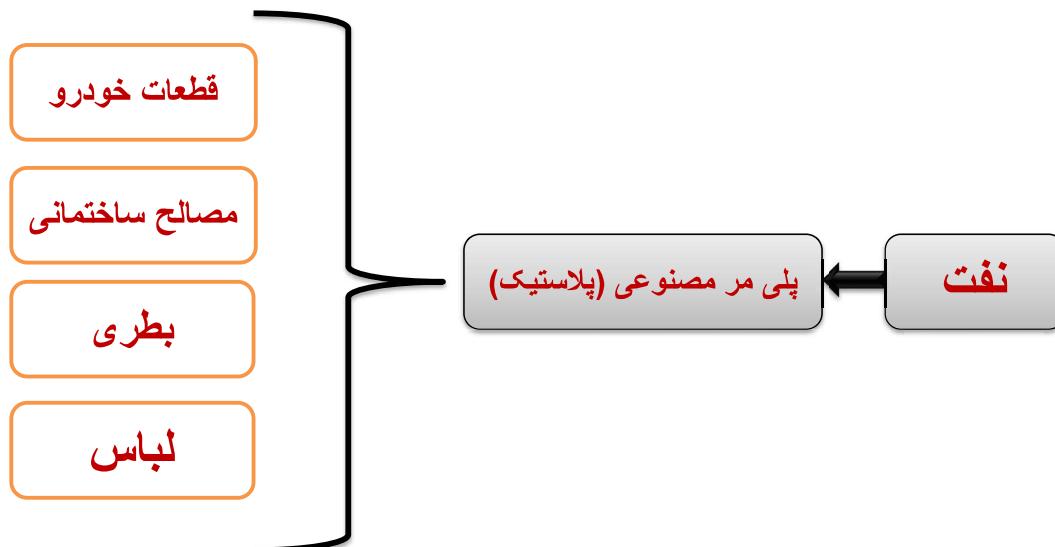
پلیمر (بسپار) :

پلی مرها مولکول های بسیار درشتی هستند که از تجمع واحد های کوچکتر به وجود می آیند. به این واحد های کوچک مونومر گفته می شود(پلی یعنی زیاد و مر یعنی واحد)

در یک پلی مر واحد های سازنده یعنی مونومر ها می توانند یکسان یا متفاوت باشند.

همه پلی مرها درشت مولکول هستند ولی همه درشت مولکول ها پلی مر نیستند

کاربردهای پلاستیک

علت بازگردانی پلاستیک

1) به راحتی در محیط تجزیه نمی شود و در محیط باقی می مانند.

2) سوزاندن آن ها بخارات سمی وارد محیط می کند.

کدهای بازیافت

- وجود سه فلش متوالی به صورت مثلث نشانه بازیافت است.
- عددی که داخل مثلث و حروفی که در زیر مثلث نوشته شده نوع پلاستیک مصرفی و میزان قابلیت بازیافت را نشان می‌دهد.

انواع کدهای بازیافت

1 PETE	2 HDPE	3 V	4 LDPE
5 PP	6 PS	7 OTHER	

کد 5- مانند نی نوشابه یا ظروف ماست بندی

کد 6- ظروف یک بار
صرف

کد 7- پلاستیک هایی مانند بدنه کامپیوتر و...

کد های بالای 10 برای کاغذ ، فلزات و
....

کد 1) مانند بطری های آب معدنی

کد 2- مانند ظروف مایع ظرف شویی

کد 3- لوله های پی وی سی

کد 4- کیسه های نایلونی